

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A.P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Nowym Sączu

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 16 grudnia 2025 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 22 października 2024 r., sygn. akt III AUa 145/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi
odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

(J.C.)

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 22 października 2024 r. oddalił apelację odwołującej się A. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 30 października 2020 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Nowym Sączu z dnia 21 maja 2019 r., stwierdzającej, że odwołująca się, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność

gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od dnia 12 marca 2015 r. do dnia 11 marca 2019 r. i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 12 marca do dnia 15 września 2015 r., od dnia 14 września 2016 r. do dnia 23 października 2017 r. oraz od dnia 23 października 2018 r. do dnia 11 marca 2019 r., a także orzekł o kosztach procesu.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że w czasie korzystania ze zwolnienia lekarskiego w związku z ciążą odwołująca się zakończyła prowadzenie działalności gospodarczej z dniem 11 marca 2015 r., kiedy to sprzedała swoje przedsiębiorstwo A. S. i rozwiązała umowę najmu lokalu, w którym świadczyła usługi fryzjerskie. Odwołująca się nie zgłaszała przychodów z tytułu prowadzenia działalności do urzędu skarbowego, zaprzestała z dniem 9 stycznia 2015 r. prowadzenia ewidencji sprzedaży, zaniechała reklamy działalności gospodarczej (brak ogłoszeń, wizytówek, cenników, zaproszeń), nie miała lokalu, w którym działalność miałaby być prowadzona. Po sprzedaży przedsiębiorstwa zachowała jedynie drobny sprzęt fryzjerski (tj. suszarki, szczotki do modelowania, grzebień, nożyczki, degażówki, prostownicę). W ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób było przyjąć, aby odwołująca się świadczyła usługi w ramach prowadzenia działalności gospodarczej, a co najwyżej na podstawie umów na konkretną usługę. Odwołująca się nie zorganizowała sobie stanowiska fryzjerskiego w postaci fotela przed lustrem, szafki, komódki lub kufra z akcesoriami, myjki. Są to podstawowe sprzęty fryzjerskie, służące także do wykonywania usług fryzjerskich w mieszkaniu klienta. Okoliczność, że odwołująca się ich nie posiadała wskazuje, że nie były jej one potrzebne, a to znaczy, iż nie wykonywała spornych usług w zakresie, o jakim zeznawali świadkowie. Odwołująca się nie udokumentowała również jakichkolwiek zakupów wskazując, że dla profesjonalnej działalności wystarczała jej suszarka, nożyczki i prostownica.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła odwołująca się, zaskarżając wyrok ten w całości i zarzucając naruszenia prawa materialnego - art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 350 ze zm. dalej jako ustawa systemowa) w związku z art. 2 w związku z art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst:

Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.) oraz w związku z art. 3 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 1480) w związku z art. 13 pkt 4, art. 11 ust. 2, art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej, przez błędne ich zastosowanie polegające na przyjęciu w sytuacji skarżącej, że świadczenie usług poza salonem fryzjerskim, w niewielkim rozmiarze i z niewielkim dochodem nie jest wykonywaniem działalności gospodarczej oraz przyjęcie, iż w spornym okresie skarżąca nie prowadziła pozarolniczej działalności gospodarczej, a tym samym nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, mimo braku dokonania relewantnych ustaleń faktycznych w tym zakresie, a w szczególności co do tego, czy i jakie świadczyła usługi w spornym okresie, z jaką częstotliwością, w jakim miejscu, przy użyciu jakiego sprzętu, w czym imieniu i na czyj rachunek, jaka była wysokość przychodu i dochodu, jaki był model biznesowy skarżącej.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu lub innemu sądowi równorzędnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego oraz o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wobec jej oczywistej zasadności w zakresie wszystkich zawartych w skardze kasacyjnej podstaw kasacyjnych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), czy też zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie.

Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12, LEX nr 1482419 i powołane tam orzeczenia).

Tymczasem skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania czyni odwołanie do podstaw kasacyjnych i lakonicznie wskazuje, że „oczywista zasadność skargi wynika z przyjęcia *a priori* założenia, iż świadczenie

usług poza salonem fryzjerskim, w niewielkim rozmiarze i z niewielkim dochodem nie jest wykonywaniem działalności gospodarczej, w tym z pominięciem całokształtu historii zawodowej oraz z braku dokonania kluczowych z punktu widzenia rozstrzygnięcia ustaleń, jak to czy i jakie usługi świadczyła w spornym okresie, z jaką częstotliwością, w jakim miejscu, przy użyciu jakiego sprzętu, w którym imieniu i na czyj rachunek, jaka była wysokość przychodu i dochodu skarżącej”. Natomiast skuteczne powołanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko odwołania się do okoliczności, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym, którego zdecydowanie zabrakło, wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Skarżący ma zatem obowiązek wskazania jakie przepisy zostały naruszone przez sąd – czego jednak nie czyni - oraz wykazania, że w wyniku tego naruszenia doszło do wydania rażąco nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2025 r., III USK 96/25, LEX nr 3899562). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860).

W tym zakresie wniesiona skarga nie spełnia wymienionych wyżej warunków, ponieważ poza stwierdzeniem, że „zachodzi oczywista zasadność skargi kasacyjnej

w zakresie wszystkich podstaw kasacyjnych”, skarżąca nie odniosła się do żadnego konkretnego przepisu, którego naruszenie miałoby mieć charakter naruszenia kwalifikowanego. Dopiero z treści skargi można się domyślać, że chodzi o oczywiste naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, chociaż przepis ten w ogóle nie został wyartykułowany we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, a jedynie w jej podstawach i to w związku z przepisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz Prawa przedsiębiorców. W orzecznictwie ugruntowane jest natomiast stanowisko, według którego dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła przesłanka oczywistej zasadności skargi, skarżący powinien był wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120), zaś skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134; z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z dnia 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640).

Odnosi się to również do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna ma na uwadze indywidulany interes skarżącego w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. O ile zasadne podstawy kasacyjne mogą prowadzić do uwzględnienia skargi, to w przypadku podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. znaczenie ma dopiero oczywista zasadność skargi, czyli samodzielne (odrębne od podstaw kasacyjnych) wskazanie i wykazanie we wniosku naruszenia przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok, jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I UK 250/19, LEX nr 3029692).

Na marginesie wypada jedynie nadmienić, że obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że podstawą powstania tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności

gospodarczej (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej) jest faktyczne wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 13 pkt 4 tej ustawy), czyli rzeczywiste podjęcie i prowadzenie działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły, w celu zarobkowym (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732; z dnia 10 maja 2022 r., I USKP 100/21, LEX nr 3435868; z dnia 9 listopada 2022 r., I USKP 148/21, LEX nr 3549446; z dnia 16 października 2024 r., III USKP 122/23, LEX nr 3768913). Cechą działalności gospodarczej jest prowadzenie jej dla zysku, który powinien wystarczyć na koszty działalności, utrzymanie przedsiębiorcy i dalszy rozwój.

Ubezpieczenie społeczne nie jest natomiast celem samym w sobie. Jest nim zarobek, który powinien pokrywać w pełni koszty działalności, w tym ubezpieczenia społecznego, a ponadto wystarczać na utrzymanie oraz rozwój przedsiębiorstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2023 r., III USKP 27/22, LEX nr 3571706). Równocześnie nie należy zapominać o tym, że swoboda działalności gospodarczej nie jest równoznaczna z jej dowolnością, gdyż działalność ta podlega regulacji, co oznacza, że nie wystarcza subiektywne przekonanie i własna kwalifikacja kształtowanej sytuacji jako działalności gospodarczej. Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się przykładowo przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451 czy z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382). Ocena, czy w okolicznościach konkretnej sprawy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana należy do sfery ustaleń faktycznych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313). O tym, czy ubezpieczony podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a w konsekwencji tego mógł zgłosić się także do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, przesądza zatem ustalenie, że faktycznie prowadził/wykonywał

pozarolniczą działalność gospodarczą (por. wyrok z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313 z glosą K. Stepnickiej, LEX/el 2018).

Wobec tego, że skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[a.ł]